

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อมุ่งศึกษาวิเคราะห์ การสื่อสารเพื่อเสริมพลังใจให้กับผู้ป่วยมะเร็งในสื่อออนไลน์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการ วิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยสรุปดังต่อไปนี้

1. แหล่งข้อมูล
2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แหล่งข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบการอธิบาย ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยผู้วิจัยได้ศึกษาจาก บทความ วารสาร สืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (Internet) และงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาไว้ในแง่มุมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth-interview) โดยเก็บ ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) คือ กลุ่มที่ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการ สัมภาษณ์ (In-depth Interview) จากผู้ก่อตั้งกลุ่มเฟซบุ๊กที่สร้างขึ้นเพื่อการสื่อสารสำหรับผู้ป่วย มะเร็ง จำนวน 2 กลุ่มและจากผู้ป่วยมะเร็งที่ใช้สื่อออนไลน์ จำนวน 2 คน ในการเลือกผู้ให้ข้อมูล แบบเจาะจง ซึ่งมีขั้นตอนในการเลือก ดังนี้

1. การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากกลุ่มเฟซบุ๊กนั้นมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้
  - 1.1 จะต้องเกิดการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลภายในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
  - 1.2 จะต้องมีส่วนร่วมในกลุ่มไม่ต่ำกว่า 2,000 คน
  - 1.3 จะต้องมียุทธศาสตร์จัดตั้งกลุ่มไม่น้อยกว่า 1 ปี

โดยทั้งนี้กลุ่มที่มียอดผู้เข้าร่วมกลุ่มสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) “กลุ่มมะเร็งยิ้มได้” - พุดคุย แชร่ความรู้ ให้กำลังใจ” มียอดสมาชิกผู้อยู่ในกลุ่ม จำนวน 11,433 คน ระบุเป็นกลุ่มส่วนตัว มีการเคลื่อนไหวข้อมูลของสมาชิกในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง จึงเกิดการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกอยู่ในกลุ่มเกือบตลอดเวลา มีทั้งข้อมูลที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 2) “กลุ่มห้องสมุด-โรคมะเร็ง” มียอดสมาชิกผู้อยู่ในกลุ่มรองลงมา จำนวน 1 หมื่นคน ระบุเป็นกลุ่มสาธารณะที่พุดคุยเกี่ยวกับเรื่องมะเร็งทั้งหมด ไม่จำกัดเนื้อหา แต่ขาดความต่อเนื่องในการโพสต์ข้อความ ทำให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มค่อนข้างน้อย และ 3) “กลุ่มผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็ง” มียอดสมาชิกผู้อยู่ในกลุ่มจำนวน 9,270 คน ระบุเป็นกลุ่มส่วนตัว มีการอัปเดตและเคลื่อนไหวข้อมูลของสมาชิกในกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ระบุเป็นกลุ่มส่วนตัว และมีเนื้อหามากมายบางส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับโรคมะเร็ง แต่สมาชิกในกลุ่มยังมีการปฏิสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มที่ 1 กลุ่มมะเร็งยิ้มได้:)ฯ และกลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็ง มาเป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลเนื่องจากมีองค์ประกอบในภาพรวมที่น่าเชื่อถือและมีความเป็นไปได้

1. ผู้ดูแลกลุ่มมะเร็งยิ้มได้ – พุดคุย แชร่ความรู้ ให้กำลังใจ
ชื่อ-สกุล จุฑาทมาศ วันพิรัตน์ (คุณหญิง)
ระดับการศึกษา ปริญญาตรี
อาชีพ ปัจจุบันประกอบอาชีพอิสระและเป็นผู้ดูแลกลุ่มมะเร็งยิ้มได้ – พุดคุย แชร่ความรู้ ให้กำลังใจ

2. ผู้ดูแลกลุ่มผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็ง
ชื่อ-สกุล นางสาวสุริศา รัชนิพนธ์
ระดับการศึกษา ปริญญาตรี
อาชีพ อาชีพครูและเป็นผู้ดูแลกลุ่มผู้ป่วยที่เป็นโรคมะเร็ง

2. การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจาก Tiktok (Application Mobile)

2.1 จะต้องเป็นบุคคลที่ป่วยเป็นโรคมะเร็ง

2.2 จะต้องมีการอัปเดตข้อมูลเป็นปัจจุบัน

2.3 จะต้องเป็นผู้ติดตามไม่น้อยกว่า 1 หมื่นคน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกผู้ป่วยโรคมะเร็งด้วยกัน 2 ท่าน คือ 1) ผู้ป่วยมะเร็งเพศหญิงใช้ชื่อบัญชี Lalabel Punch ปัจจุบันมีผู้กดติดตามอยู่ที่จำนวน 18,500 บัญชี มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ติดตามโดยพุดคุยผ่านคลิปวิดีโอสั้น ๆ เกี่ยวกับประสบการณ์ อาการของโรค รวมไปถึงการใช้ชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง และท่านที่ 2) ผู้ป่วยมะเร็งเพศชายใช้ชื่อบัญชี Nopharuj ปัจจุบันมีผู้กดติดตามอยู่ที่จำนวน

28,300 บัญชี มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ติดตามอย่างต่อเนื่อง เริ่มตั้งการเข้ารับการรักษา จนปัจจุบันได้กลายเป็นผู้พิชิตมะเร็ง เจ้าของแฮทแท็ก #มะเร็งกลัวความสุข

1. เจ้าของบัญชีผู้ใช้ชื่อ @Nopharuj
ชื่อ-สกุล นพรุจ ประภาศิริ
ระดับการศึกษาปริญญาตรี
อาชีพ อิสระ
2. เจ้าของบัญชีผู้ใช้ชื่อ @lalabelpunch
ชื่อ-สกุล พิศนภางค์ (สงวนนามสกุล)
ระดับการศึกษาปริญญาตรี
อาชีพ พนักงานองค์กรเอกชน
3. การเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากเว็บไซต์ (www.)
  - 3.1 เป็นหน่วยงานของภาครัฐ
  - 3.2 มีพื้นที่สำหรับให้ผู้ป่วยโรคมะเร็งมีส่วนร่วมแบ่งปันประสบการณ์

โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษา 2 เว็บไซต์ ได้แก่ 1). www.chulacancer.net เป็นเว็บไซต์ของสาขารังสีรักษาและมะเร็งวิทยา ฝ่ายรังสีวิทยา โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และ 2) www.siphhospital.com ซึ่งทั้ง 2 เว็บไซต์มีพื้นที่ให้ผู้ป่วยโรคมะเร็งได้เล่าหรือแชร์ประสบการณ์ทางด้านอาการและประสบการณ์ทางการรักษา รวมไปถึงส่งกำลังใจให้ผู้อื่นได้เข้ามาอ่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Study) เป็นการรวบรวมข้อมูลในลักษณะข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากหนังสือและเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นหนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ งานเขียนทางวิชาการ บทความทางวิชาการ ในการนี้ผู้วิจัยเลือกเฉพาะในส่วนที่เชื่อมโยง หรือที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระ และกรอบแนวคิดในการวิจัย และเป็นข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับสัมภาษณ์
2. การใช้การสัมภาษณ์ (Interview) การวิจัยครั้งนี้ใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Information Interview) ดำเนินการสัมภาษณ์กับผู้ก่อตั้งกลุ่มเฟซบุ๊ก และผู้ป่วยมะเร็ง โดยผู้ถูกสัมภาษณ์จะมีอิสระในการตอบ โดยข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ทำให้ทราบภาพสะท้อนข้อเท็จจริงตามกรอบแนวคิด โดยมีขั้นตอนการสัมภาษณ์ดังนี้
  - 2.1 ขั้นเตรียมก่อนการสัมภาษณ์ ได้แก่ รวบรวมข้อมูลสำคัญโดยศึกษาประเด็นคำถาม

2.2 ขั้นตอนสัมภาษณ์ ก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะอธิบายเหตุผลและขออนุญาตผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนทุกครั้ง โดยสัมภาษณ์ผ่านสื่อออนไลน์ในช่องทางที่ผู้ให้สัมภาษณ์สะดวก โดยคำถามหลักจะเป็นดังนี้

2.2.1 วัตถุประสงค์ในการสร้างช่องทาง

2.2.2 มีการบริหารจัดการข้อมูลอย่างไร

2.2.3 ปัญหาและอุปสรรคที่เจอ

2.2.4 มีการสร้างข้อความที่เป็นแรงบันดาลใจหรือกำลังใจกับผู้ป่วยอย่างไรบ้าง

3. การสังเกต (Observation) การสังเกตในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant) คือ การแฝงตัวเป็นสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้ข้อมูลที่แสดงได้ออกมาในรูปแบบธรรมชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเอกสาร (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมายเชื่อมความสัมพันธ์ และสร้างข้อมูลสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้เพื่อจะได้ศึกษาประเด็นต่าง ๆ ได้ลึกซึ้ง เมื่อประเด็นใดนำมาวิเคราะห์แล้วไม่มีความชัดเจนก็จะตามไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม ในประเด็นต่าง ๆ เหล่านั้น เพื่อตอบคำถามหลักตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลเชิงคุณภาพ

3. การตรวจสอบข้อมูล ในขั้นแรกผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเพียงพอของข้อมูลว่ามีความเพียงพอแล้วหรือไม่ ข้อมูลที่ได้ตอบปัญหาของการวิจัยหรือไม่ หากพบว่ายังไม่เพียงพอหรือไม่ตรงกัน ผู้วิจัยจะตรวจสอบข้อมูลที่แท้จริงเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ใช้กันมากในการวิจัยเชิงคุณภาพคือการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ดังต่อไปนี้

3.1 การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ วิธีการตรวจสอบคือ การตรวจสอบแหล่งข้อมูล แหล่งที่มาที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ 1) แหล่งเวลา ถ้าเวลาต่างกันข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกันหรือไม่ 2) แหล่งสถานที่ ถ้าสถานที่ต่างกันข้อมูลที่ได้รับจะเหมือนกันหรือไม่ 3) แหล่งบุคคล ถ้าบุคคลผู้ให้ข้อมูลเปลี่ยนไปข้อมูลที่ไ้จะเหมือนเดิมอยู่หรือไม่

3.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ กันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ใช้วิธีการวิเคราะห์ควบคู่กับสัมภาษณ์ พร้อมกันนั้นก็ศึกษาข้อมูลจากแหล่งเอกสารประกอบด้วย

3.3 ตรวจสอบกับผู้เชี่ยวชาญ (Expert Triangulation) คือ การนำข้อมูลการสื่อสารเพื่อเสริมพลังใจให้กับผู้ป่วยมะเร็งในสื่อออนไลน์ ที่พึงประสงค์ให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสม แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี